

پلنوم چهاردهم کمیته مرکزی حزب توده ایران

پلنوم چهاردهم کمیته مرکزی حزب توده ایران در دی ماه ۱۳۴۹ برگزار شد. دستور کار پلنوم عبارت بود از: ۱- بررسی و تصویب سند تحلیل وضع سازمانی حزب؛ ۲- بررسی گزارش سیاسی هیئت اجراییه و تعیین وظایف مبرم حزب در این زمینه و ۳- انتخاب هیئت اجراییه و دبیران حزب.

پلنوم براساس سند تحلیل سازمانی و گزارش کمیسیون واریسی منتخب پلنوم سیزدهم و گزارش هیئت اجراییه به این نتیجه رسید که از مدت ها پیش قرائن و شواهد عدیده و اطلاعات مکفی درباره رخنه عمال ساواک دربخشی از سازمان های ما در ایران وجود داشته، ولی رفیق رادمنش بعنوان مسئول کار سازمانی ما در ایران، کارسازمانی را برپایه افراد موردسوءظن ادامه داده است. فاکت ها حاکی است، فردی که کنترل خود را عملاً بر واحدهای حزبی ما در ایران مستقر نموده بود، نه تنها دستورهای مکرر رهبری را درباره رعایت اکید اصل عدم تمرکز سازمانی رعایت نکرد، بلکه در پرووکاسیون بزرگی که از جانب سازمان امنیت برای بدنام ساختن حزب ما و کشاندن آن به اقدامات ماجراجویانه طرح شده شرکت جسته است. پلنوم با توجه به موارد متعدد نقض اصول کار جمعی و تشکیلاتی، مجازاتی را که از طرف اجلاس هیئت اجراییه در دوران بین دو پلنوم ۱۳ و ۱۴ در مورد رفیق رادمنش معین شده، یعنی سلب مسئولیت از او به مثابه دبیراول حزب و مسئول شعبه ایران را تأیید کرد. پلنوم علت اساسی پیدایش وضع را ضعف رهبری جمعی پس از پلنوم دهم دانست. پلنوم ضرورت ایجاد تحول اساسی و جدی در رهبری حزب را متذکر شد و یادآور گردید که بدون حل مسئله تحول در رهبری حزب که کماکان مسئله مرکزی و گرهی است و بدون ایجاد یک رهبری فعال نمی توان مسائل دیگر را حل کرد. کمیته مرکزی موجود باید با اصولیت و از خودگذشتگی و جسارت این وظیفه خطیر را انجام دهد.

در موردنکته دوم دستور جلسه، یعنی گزارش سیاسی، پلنوم خطوط عمده آنرا موردتأیید قرارداد، ولی متذکر شد که گزارش باید به بحث و شور گذاشته

شود و پس از نتیجه‌گیری از بحث‌ها و اظهارنظرها سند بطور نهایی تنظیم شود و بعنوان سند کمیته مرکزی نشر یابد.

پلنوم گزارش رفیق اسکندری را در بارهٔ تحلیل وضع کشور که به‌عنوان جانشین دبی‌راول به پلنوم تقدیم داشته بود، به علت اشتغال آن بر یک سلسله احکام و قضاوت‌های نادرست و راست روانه تایید نکرد و تنها آن را درخطوط کلی پذیرفت و احکام متعددی را مورد انتقاد قرارداد و توصیه کرد که به بحث کادرهای حزبی گذاشته شده و از طرف هیأت اجرائیهٔ منتخب اصلاح شود. گزارش رفیق اسکندری مورد تایید هیأت اجرائیه قرارنگرفت و سند برنامه‌های دیگری به جای آن تهیه و به بحث کادرها و سازمان‌های حزبی گذاشته شد که حاصل آن برنامهٔ مصوب پلنوم پانزدهم است.

پلنوم چهاردهم کمیته مرکزی، نخستین و تنها پلنومی است که گزارش سیاسی آن به تصویب نهایی نرسید و موقوف به بحث و مشورت بیشتری شد. متن اطلائیه کمیته مرکزی دربارهٔ این پلنوم چنین است:

اطلاعیه کمیته مرکزی حزب توده ایران دربارهٔ چهاردهمین پلنوم کمیته مرکزی

یک پلنوم مهم که تصمیماتش در سرنوشت آتی حزب تاثیر جدی خواهدداشت

در چهاردهمین پلنوم کمیته مرکزی حزب توده ایران سه نکته در دستور روز قرار داشت:

۱- بررسی و تصویب سند تحلیل وضع سازمانی حزب، ۲- بررسی گزارش سیاسی هیئت اجرائیه و تعیین وظایف مبرم حزب در این زمینه، ۳- انتخاب هیئت اجرائیه و دبیران حزب.

۱. در مورد نکته اول دستور جلسه پلنوم

چنانکه سابقا ضمن اسنادی که درباره پلنوم سیزدهم انتشار یافت به اطلاع رسیده‌است، یکسال پیش پلنوم کمیته مرکزی با توجه به برخی نقائص و معایب تشکیلاتی بویژه در مورد سازمان داخل کشور ضرور دانست که سند تحلیلی جامعی درباره وضع سازمان‌های حزب ما در مجموع خود، تعیین نقائص مشخص امور سازمانی، ارائه شیوه‌های رفع این نقائص و تعیین وظایف مبرم سازمانی ما در شرایط کنونی تدارک کند. پلنوم سیزدهم تدارک این سند را به هیئت اجرائیه احاله نمود. هیئت اجرائیه برای تدارک این سند کمیسونی معین کرد و بدین کمیسیون وظیفه داد وضع شعب کمیته مرکزی و دبیرخانه و فعالیت رهبری را

مورد واریسی قرار دهد، تاریخچه فعالیت همه شعب کمیته مرکزی و رهبری را روشن نماید، نقائص کار را مطرح کند و پیشنهاداتی ارائه دهد. کمیسیون این وظیفه را اجرا کرد. هیئت اجرائیه براساس واریسی‌های انجام شده، سند تحلیلی تفصیلی درباره وضع سازمانی حزب تدارک دید. ضمن بررسی‌ها قرائن و شواهد متعددی دائر به‌رخنه برخی از عمال سازمان امنیت در تشکیلات حزبی در ایران بدست آمد و نیز این مسئله واضح گردید که سازمان‌های مزبور از جهت مشی سیاسی و بویژه از جهت مشی سازمانی، علیرغم تصریحات مکرر رهبری شیوه‌های ماجراجویانه‌ای که بکلی مابین خط مشی کمیته مرکزی است دنبال نموده‌اند. واریسی‌ها مسئولیت سنگین رفیق رادمش دبیر اول حزب و مسئول کار سازمانی ما در ایران را بویژه در مورد عدم اجراء خط مشی سازمانی حزب نشان داد و بهمین جهت هیئت اجرائیه کمیته مرکزی در اجلاسیه تیرماه سال جاری تصمیم گرفت براساس اختیارات اساسنامه‌ای خود از رفیق رادمش دبیر اول حزب و مسئول کار سازمانی ما در داخل کشور سلب مسئولیت کند.

پلنوم چهاردهم براساس سند تحلیل سازمانی و گزارش کمیسیون واریسی منتخب پلنوم سیزدهم و گزارش هیئت اجرائیه و پس از استماع توضیحات وسیع و مکرر رفیق رادمش به این نتیجه رسید که از مدت‌ها قرائن و شواهد عدیده و اطلاعات مکفی درباره‌ی رخنه عمال ساواک در بخشی از سازمان‌های ما در ایران وجود داشته‌است و موافق این اطلاعات از همان موقع می‌بایست اقدامات جدی برای تجدیدنظر کلی در کار سازمانی ما در ایران و حفظ رفقانی که در زیر ضربت قرار داشتند بعمل آید ولی رفیق رادمش بعنوان مسئول کار سازمانی مادر ایران، کار سازمانی را برپایه افراد مورد سوءظن ادامه داد. فاکت‌ها حاکی از آنست که شخصی بدون موافقت و تأیید رهبری حزب عملاً بخشی از سازمان‌های ایران را تحت کنترل خود درآورده در سال‌های اخیر توانست اعتماد رفیق رادمش را به سوی خویش جلب کند و براساس این جلب اعتماد وی را بدنبال مقاصد خویش بکشد. رفیق رادمش دبیر اول حزب و مسئول شعبه ایران عملاً از اختیارات وسیعی برخوردار بود. وی با استفاده از اعتمادی که ارگان‌های رهبری حزب به مناسبت مقام دبیر اولی حزب و احراز مسئولیت‌های عمده نسبت به او ابراز می‌داشتند بتدریج امور سازمانی را بنا به تمایلات شخصی و تشخیص انفرادی خود اداره می‌نمود. بررسی نتایج فعالیت چندین‌ساله رفیق رادمش در امور مربوط به ایران حاکی از آنست که وی نتوانسته‌است از عهده مأموریت خطیر خود برآید. فعالیت عناصر مخرب و ماجراجو در سازمان تحت رهبری رفیق رادمش حاکی از آنست که وی فاقد هشیاری سیاسی است، به خطر دشمن کم بها می‌دهد و باوجود تجاربی که درباره نقش این قبیل عناصر مخرب در گذشته وجود داشته و بیداری‌های پلنوم دهم حزب در این باره رفیق رادمش نتوانست تجربه لازم را بدست آورد. این فقدان هشیاری و آسوده‌خاطری قابل توجه نیست. بویژه

آنکه در اثر این عدم هشیاری و آسوده‌خاطری فرصت‌های گرانبهای فوت شده، امکانات حزب مورد سوءاستفاده قرار گرفته و عواقب سنگین منفی برای کارآئی ما پدید آمده‌است.

فاکت‌ها حاکیست فردی که کنترل خود را عملاً بر واحدهای حزبی ما در ایران مستقر نموده‌بود، نه تنها دستورهای مکرر رهبری را درباره رعایت اکید اصل عدم تمرکز سازمانی رعایت نمی‌نمود بلکه درصدد برآمده‌بودیه‌انکاءمجمعی از واحدهای تحت‌کنترل خود در رهبری حزب موافق میل و مقاصد خویش تغییراتی وارد سازد. وی کوشید تحت‌عنوان اینکه گویا وضع عینی انقلابی هم‌اکنون در ایران فراهم و سرنگون‌ساختن رژیم در دستور روز قرار گرفته‌است حزب را برخلاف خط مشی صریح ارگان‌های رهبری به راه و روش ماجراجویانه بکشاند. بدین منظور شخص مزبور علیرغم مشی سیاسی حزب و بدون کوچک‌ترین اطلاع ارگان‌های رهبری حزب ما پنهانی یا تیمور بختیار وارد تماس و همکاری وسیع شد و بدینسان در پرووکاسیون بزرگی که از جانب سازمان امنیت برای بدنام ساختن حزب ما و کشاندن آن به اقدامات ماجراجویانه طرح و اجرا میشد شرکت‌جست. اقدامات ماجراجویانه و پرووکاتیف شخص مزبور که مسلماً ماموریت تخریبی معینی را در داخل شبکه سازمانی ما اجرا می‌کرده دارای دامنه وسیعی بود که هدف آن آلودن حزب نوده ایران با یک سلسله حوادث متباین با مصالح مردم ایران است. پلنوم متذکر شد که مراتب فوق مسئولیت سنگینی را متوجه رفیق رادمنش که سالیان دراز دبیر اول حزب و مسئول شعبه ایران بوده‌است می‌کند. لذا پلنوم با توجه به موارد متعدد نقض اصول کار جمعی و تشکیلاتی که در گزارش‌های هیئت اجرائیه و مذاکرات پلنوم درباره سند سازمانی تصریح شده، مجازاتی را که از طرف اجلاس سوم هیئت اجرائیه در دوران بین دو پلنوم ۱۳ و ۱۴ در مورد رفیق رادمنش معین شده‌است، یعنی سلب مسئولیت از رفیق رادمنش بمتأیید دبیر اول حزب و مسئول شعبه ایران را تأیید کرد. از آنجا که در پلنوم کمیته مرکزی نظریاتی درباره ابقاء یا عدم ابقاء رفیق رادمنش در ترکیب کمیته مرکزی مطرح شد، پلنوم به هیئت اجرائیه اختیار داد که پس از بررسی و روشن شدن جوانب مختلف اقدامات پرووکاتیف شخصی که سابقاً ذکر شد بویژه در رابطه‌اش با بختیار حدود مسئولیت رفیق رادمنش را معین نموده تصمیم لازم اتخاذ کند و به تصویب نهائی کمیته مرکزی برساند.

پلنوم تصریح کرد که علت اساسی پیدایش وضعی که پیش آمده ضعف رهبری جمعی است که از پلنوم دهم پدید شد و مدت ۸ سال عملاً تمام امور حزبی را در دست سه تن اعضاء هیئت دبیران متمرکز ساخت. این امر به محیط اغماض و ملاحظه‌کاری، به تصمیمات و اقدامات انفرادی، ذهنیگری و عدم هشیاری میدان داده به‌همین سبب پلنوم کمیته مرکزی در این زمینه نه تنها مسئولیت دو عضو دیگر هیئت دبیران بلکه مسئولیت خویش را نیز متذکر گردیده‌است.

یکی دیگر از نکات مهمی که بمناسبت بحث درباره سند سازمانی مطرح گردید ضرورت ایجاد تحول اساسی و جدی در رهبری حزب بود. پلنوم متذکر شد که بدون حل مسئله تحول در رهبری حزب که کماکان مسئله مرکزی و گرهی حزب است و بدون ایجاد یک رهبری فعال و متناسب با شرایط کنونی نمی توان مسائل دیگر را حل کرد. کمیته مرکزی موجود باید با اصولیت و از خودگذشتگی و جسارت این وظیفه خطیر را انجام دهد.

بمنظور انجام تغییرات اساسی و جدی در کمیته مرکزی مقرر شد طی کمتر از یکسال آینده جلسه دیصلاحیتی که نوع و ترکیب آنرا هیئت اجرائیه منتخب معین خواهد کرد تشکیل شود.

پلنوم متذکر شد که رهبری حزب باید روش کار جمعی، اتخاذ تصمیم برپایه تحلیل جامع کنکرت وضع، حفظ ابتکار در مقابله با حوادث و مسائل سیاسی و سازمانی، کار از روی نقشه و پیش بینی، و اجراء پاداش و کیفر حزبی، شیوه انتقاد از خود، شیوه و ارسای تصمیمات اجرائیه را بموقع اجرا درآورد. انضباط و وحدت عمل را در صفوف حزب برقرار سازد، حزب را از عناصر مردود و بی انضباط و ناشایسته تصفیه کند، اعتبار نام حزب و عضویت حزب و رهبری را بالا برد.

۲. درمورد نکته دوم دستور جلسه پلنوم

نکته دوم دستور جلسه گزارش سیاسی هیئت اجرائیه بود. هیئت اجرائیه در گزارش مفصل خود مسائل حاد جهانی و ایران را طی تحلیل بسیطی مطرح ساخته بود. در اطراف گزارش سیاسی هیئت اجرائیه بویژه در اطراف تحلیل ما از واقعیت کنونی کشور، سیاست اقتصادی، خارجی و داخلی دولت و وظائف مبرم سیاسی ما در شرایط مشخص کنونی بحث وسیع و جالبی انجام گرفت. پلنوم پس از این بحث گزارش سیاسی را در خطوط عمده آن مورد تایید قرار داد ولی متذکر شد که گزارش باید تنقیح و تلخیص شود و در میان آن عده از رفقای دیصلاحیت حزبی که هیئت اجرائیه معین خواهد کرد به بحث و شور گذاشته شود و پس از نتیجه گیری از بحثها و اظهارنظرها سند بطور نهائی تنظیم و تنقیح شود و بعنوان سند کمیته مرکزی نشر یابد.

پلنوم تصریح کرد که حزب باید سیاست واقع بینانه عینی، اصولی و انقلابی خود را تنظیم کند و به بقایای چپ روی و سکتاریسم، روش های احساساتی و منفی بافانه در سیاست و تبلیغات خود بطور قطعی خاتمه دهد. پلنوم متذکر گردید که بدون یک سیاست صحیح و واقع بینانه هیچ پیشرفتی در مبارزه حزب ممکن نیست، تنظیم یک سیاست صحیح میرا از چپ روی و سکتاریسم و ماجراجویی از سوئی و راست روی و تسلیم طلبی از سوی دیگر وظیفه مبرم درجه اول حزب است.

پلنوم در عین حال ضرور دانست که برای تجربه‌اندوزی از فعالیت سیاسی و تبلیغاتی ما این فعالیت در گذشته مورد بررسی نقادانه قرار گیرد و سندی در این زمینه تنظیم و به پلنوم کمیته مرکزی تقدیم شود.

۳. در مورد نکته سوم دستور جلسه پلنوم

نکته سوم دستور جلسه انتخاب هیئت اجرائیه نوین و دبیران حزب بود. در انتخاب هیئت اجرائیه جدید پلنوم رهنمود مصرح در سند سازمانی را مورد توجه قرار داد. در این سند گفته شده است که انتخاب هیئت اجرائیه کمیته مرکزی در پلنوم دوازدهم گامی بحلو و در راه نامین رهبری جمعی بود. ولی هیئت اجرائیه منتخب پلنوم تنها به شیوه اجلاس‌های گاه‌گاهی تشکیل می‌شد و برخی از اعضای آن با وظائف روزانه رهبری تماس نداشتند و عملاً نمی‌توانستند وظائف مهم یک ارگان جمعی و فعال را انجام دهند. لذا هیئت اجرائیه جدید باید ارگانی باشد که پیوسته در عموم کارهای حزبی شرکت فعال و نظارت مستقیم داشته‌باشد و واقعا بتواند به وظائف اساسنامه‌ای خویش عمل نماید.

بر اساس این رهنمود پلنوم هیئت اجرائیه‌ای مرکب از ۷ عضو اصلی و ۲ عضو مشاور انتخاب نمود. پلنوم رفیق ایرج اسکندری را بعنوان دبیر اول و رفیق کامبخش را بعنوان دبیر دوم حزب انتخاب کرد.

کلیه تصمیمات پلنوم چهاردهم به اتفاق و با اکثریت سنگین آرا اتخاذ شد. پلنوم در سطح عالی اصولیت گذشت و توانست با وحدت نظر و قاطعیت وظائفی را که در برابر خود داشت حل کند. پلنوم ۱۴ می‌تواند چرخشی در حیات سیاسی و سازمانی حزب ما ایجاد کند...

پلنوم چهاردهم و تصمیمات آن حاکی از آنست که حزب توده ایران قادر است در برابر مشکلات و ناکامی‌ها و نیرنگ‌های بغرنج طبقاتی تصمیم صحیح اتخاذ کند و از خود قابلیت حیات و نیروی پیکارجویی نشان دهد.

ما از رفقای حزبی و همه دوستان و هواداران حزب می‌خواهیم تصمیمات این پلنوم را بررسی کنند و آنرا مورد پشتیبانی یکپارچه و قاطع خود قرار دهند. حزب برای سوق بسوی مرحله عالی‌تر از مبارزه سیاسی و سازمانی بیش از همیشه به پشتیبانی متحد اعضا و هواداران خود و همه زحمتکشان ایران نیازمند است. حزب توده ایران با خوشبینی به آینده می‌نگرد و به پیروزی راه حق خود از همیشه مطمئن‌تر است.